

Az agroökológia és a kutatás kapcsolata Franciaországban

Az agroökológia fogalma igazán hangsúlyosan a 2012-es kormányváltás nyomán került be a szakmai köztudatba, ami egyértelműen Stéphane Le Foll miniszter hivatalba lépésével függ össze. A tárca vezetője azóta számtalanszor kifejtette, érdemi dinamikát szeretnének a vidéken teremteni, ami a kutatással együttműködve olyan kollektív folyamatokat indít el, ami utat nyit az ökológiailag erős és gazdaságilag hatékony termelési módok alkalmazása előtt. A miniszter mindenekelőtt az „*építkezésre*” helyezi a hangsúlyt, szerinte elébe kell menni az eseményeknek, nem pedig a környezeti károkat kell megpróbálni utólag csökkenteni. Véleménye szerint ha a környezetet szennyezzük, azzal pazaroljuk a természeti erőforrásokat, ezen keresztül pedig fölösleges költségeket okozunk a szakmának és a társadalomnak egyaránt. Ha ezt a szennyezést megszüntetjük, ezen keresztül jelentős anyagi forrásokat lehet megtakarítani, amiket a termelés egyéb vetületeiben lehet fölhasználni. A szakminiszter szerint reálisan 5-10 évre van szükség ahhoz, hogy érdemi előrehaladást lehessen elérni az agroökológiai mezőgazdasági rendszerek alkalmazásában.

Egyértelmű, hogy az agroökológia a tárca talán legfontosabb prioritását jelenti, amit nagyon következetesen visznek előre, közvetve-közvetlenül komoly kutatási és oktatási háttérrel rendelve a megvalósításhoz, elsődlegesen a tárca felügyelete alá tartozó intézményekre támaszkodva. Ez azért is nagyon fontos, mert az általános vélekedés szerint a célok csak a mezőgazdaság tágan értelmezett rendszerének innovációjával, sőt az eddigi koncepció teljes átalakításával, ugyanakkor a fékek azonosításával és fölszámolásával valósíthatók meg, ennek pedig egyértelműen a kutatás és a szakképzése a letéteményese. Az egyre jobban körvonalazódó stratégiából kitűnik, hogy a munka hatékonyságának növelése érdekében nem csak nemzeti, de érdemi nemzetközi együttműködést is elindítottak, részben uniós, részben Unió kívüli keretekben gondolkozva. Tekintettel arra, hogy a kitűzött célok hazánk számára is egyértelműen prioritást jelentenek (*nem mellékesen összhangban vannak olyan globális kihívásokkal, mint az élelmezés-biztonság és a klímaváltozás elleni küzdelem*), javasoljuk, hogy a közeljövőben vizsgáljuk meg, miként tud a magyar kutatás bekapcsolódni a franciák által folytatott/koordinált kutatási programokba.

A francia országos mezőgazdasági kutató intézet (INRA) 2010-2020-as orientációs stratégiájának szerves részét képezi az agroökológia tudományos alapjainak vizsgálata, ennek „fizikai megjelenítése” az a tanulmány és projekt, amit az INRA volt elnök-főigazgatója, Marion Guillou vezetésével készítettek és adtak át júniusban Stéphane Le Foll miniszternek¹. Ennek a munkának képezte egyik állomását az a kollokvium is, amit „agroökológia és kutatás” címmel szervezett az INRA október 17-én Párizsban az [Agreenium](#) és az [AllEnvi](#) országos környezetvédelmi kutatási szövetség támogatásával és a szaktárca patronálásával. A szervezők ezen keresztül is be kívánták mutatni, miként tud a kutatás egy olyan általános tudományos keretet adni, ami érdemben hozzájárul a környezetvédelmi – és energetikai – átmenet megvalósításához azzal, hogy rövid-, közép- és hosszú távú megoldásokat javasol.

A nyitóelőadások sorában először **Caterina Batello** (Növénytermelési és növényvédelmi divízió, FAO) az agroökológia FAO-programokban elfoglalt szerepét mutatta be. Leszögezte, a jelenlegi termelési mód nincs összhangban a milleniumi fejlesztési célokkal, mivel ilyen módon nem biztosítható a Föld növekvő népességének élelmszer-szükséglete azért, mert túlságosan pazarló módon használja a természeti erőforrásokat. Emlékeztetett arra, a FAO szerint arra van szükség, hogy a fenntartható mezőgazdasági termelés érdekében a lehető legnagyobb arányban használjuk az agroökológiában rejlő lehetőségeket, csak ilyen formában lehet ugyanis kevesebb erőforrás fölhasználásával tovább növelni a megtermelt élelmszer

mennyiségét. Aláhúzta, ezt csak erőteljes kutatási tevékenységgel lehet elérni, utalt egyben a belga [Olivier de Schutter](#) ez irányú munkájának fontosságára is – de Scutter 2008. óta az ENSZ étellemezéshez való joggal kapcsolatos rapportőre (*Rapporteur Spécial des Nations Unies pour le Droit à l'Alimentation*, ebbéli tisztségében a svájci [Jean Ziegler](#)-t váltotta). Ennek érdekében a FAO programokban az agroökológia egyre nagyobb szerepet és fontosságot kap, az eredmények alapján 2015-re a szervezet el akarja készíteni azt a komplex stratégiát, aminek fő elemét már egyértelműen az agroökológiára alapozott mezőgazdasági termelés fogja jelenteni. **Aláhúzta, az agroökológia alkalmazása önmagában nem képes megoldani mi den problémát, ehhez elengedhetetlen a fogyasztói magatartás-formák megváltozása is** (pl. az élelmiszer-pazarlás visszafogása, az állati termékek fogyasztásának bizonyos mértékű csökkentése, stb.).

Pierre Bascou (a mezőgazdaság ökonómiai elemzéséért felelős egység vezetője, DG AGRI, Commission européenne) az agroökológia és az európai politikák kapcsolatát elemezte. Kifejtette, a KAP-reform egyik célja az uniós agrárium minél inkább fenntartható mezőgazdasági termelés felé orientálása, ennek eszközzrendszerében a zöldítés szerepe megkerülhetetlen. Hozzátette, igyekeztek az elvárásokat úgy megfogalmazni, hogy azok végrehajtásában kellő rugalmasság és mozgástér álljon a tagországok rendelkezésére annak érdekében, hogy a helyi adottságokat és lehetőségeket maximálisan figyelembe lehessen venni és ki lehessen használni. **Aláhúzta, mindez csak akkor lehet sikeres, ha a kutatás-fejlesztés ezen a területen is jelentős támogatást kap és biztosítható a szaktanácsadási rendszerek, az európai szintű partnerségben megvalósuló innováció és az agrárkutatás összhangja.** Kifejtette, **a Bizottság azzal is érzékelteti kívánja a fenntartható mezőgazdasági termelés iránti elkötelezettségét, hogy a Horizon 2020-ban érdemi pénzügyi erőfeszítéseket tervez az agroökológiával kapcsolatos kutatás és innováció támogatására.**

Marion Guillou (az [Agreenium](#) elnöke, a [FACCE-JPI](#)ⁱⁱ elnök-asszonya) az agroökológia és az európai kutatási programok tervezésének összefüggéseit elemezte. Leszögezte, az agroökológiára a klímaváltozás elleni küzdelem egyik eszközeként kell tekinteni, ennek érdekében nagyon fontos az európai kutatási együttműködés minél szorosabbra fűzése. Hasonlóan az Alzheimer-kutatás területén még a francia EU-elnökség alatt elindított programhoz és másodikként az EU-ban, francia-angol kezdeményezésre létrejött az országok önkéntes csatlakozása alapján szerveződő uniós kutatási szövetség, aminek célja a az étellemezés-biztonság, a klímaváltozás elleni küzdelem és a fenntartható mezőgazdasági termelés komplex rendszerének vizsgálata. *(A szövetségnek nem uniós tagállamok is résztvevői – pl. Izrael, Norvégia -, hazánk viszont nem szerepelt a felsorolt résztvevők között.)* A szövetség öt kutatási területet határozott meg, köztük az egyik a mezőgazdasági termelések (környezetbarát) intenzívebbé tétele, ami egyértelműen az agroökológiát jelenti.

Hervé Guyomard (mezőgazdasági kutatások tudományos igazgatója, INRA) előadásában a szakminiszter számára júniusban átadott, az újszerű, környezetkímélő termelési módokat leíró és alkalmazási lehetőségeiket elemző, [tudományos igényű anyag](#) elkészítésének módszertanát mutatta be. Az anyag egyik legfontosabb tanulsága, hogy nincs egységes és általánosan alkalmazható módszer, az egyes ökológiai és agrotechnikai elemekből a helyi természeti, gazdasági és humán adottságok függvényében kell fölépíteni a helyben legjobb eredménnyel alkalmazható termelési módszert. Elengedhetetlen az egyes szereplők közötti maximális hatékonyságú szakmai, gazdasági és emberi együttműködés és két olyan fék van, amit mindenképpen le kell tudni küzdeni:

- az agroökológiai termelési módokra való átállás az első időben jelentős többletforrásokat igényel, aminek egyik kockázata a gazdaságok – jelenleginél is erőteljesebb – eladósodottsága,
- az új termelési formák esetenként a mostaniaknál nagyobb munkaerő-igényt, speciális szakmai és technikai háttérrel igényelnek, amihez a szükséges föltételeket biztosítani kell.

Hozzátette, a társadalomban tudatosítani kell, hogy az agroökológia minél szélesebb körű alkalmazása társadalmi érdekeket szolgál, így jogos elvárás, hogy az ezzel kapcsolatos többlet-költségek egy részét a fogyasztók készek legyenek a termékek árában megfizetni.

Jean-François Soussana, (környezeti kutatások tudományos igazgatója, INRA) az agroökológia tudományos alapjait vizsgálva leszögezte, a terület egyértelműen egy most körvonalazódó interdiszciplináris terület, ami a biológiai, informatikai és élettudományi kutatásokban az utóbbi években bekövetkezett robbanásszerű fejlődésből nagyon komolyan tud profitálni. Hozzátette, az agroökológia nem csak tudományos, hanem gazdasági lehetőségeket is jelent, ami gyakorlatilag minden termékpálya esetében komoly kiaknázandó gazdasági előnyökkel jár. Kifejtette, olvasatában az agroökológia nem dupla, hanem tripla hatékonyság-növekedéssel jár, mivel az ökológiai és ökonómiai hatékonyság mellett a tudományos is növekszik.

Az agroökológiával kapcsolatos egyik legnagyobb kérdés az, miként viszonyul ehhez maga a szakma? Az agroökológiával kapcsolatos gyakorlati kutatás az agrárkamaráknál is megkezdődött, ami két ok miatt sem véletlen: egyrészt a kamarák sok más föladatuk mellett megkerülhetetlen szereplői az agrárkutatási láncnak, ők az „utolsó láncszem” a termelők előtt abban a folyamatban, ami a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazását célozza – a kiindulási pont természetesen az alap kutatás, ami Franciaországban az INRA-t jelenti. Másrészt a kamara mögött álló termelők elemi érdeke, hogy kifejezetten éghajlat- és terület-specifikus agroökológiai természetesen szinte „személyre szabott” információkat kapjanak, amit egyértelműen csak a helyi termőhelyi körülmények között és a kamara által végzett kísérletekre alapozva lehet biztosítani. Christian Huyghe, az INRA mezőgazdasági tudományos főigazgató-helyettese szerint az agroökológiai átmenetre való törekvés jelentősen átrendezi a kutatási eredményeket előállítók és az azokat fölhasználók viszonyát, mivel az ilyen típusú kutatásokban a felek sokkal inkább egymásra vannak utalva, mint korábban bármikor. Aláhúzta, egyik napról a másikra nem fog a kutatás mindenre jó megoldásokat találni, lépésről-lépésre kell haladni, de ezzel párhuzamosan minden változik, mivel egyértelműen olyan munkáról van szó, ami a jövő generációit szolgálja. Szerinte megkerülhetetlen szerepe van szakképzésnek, valamint a szakképzés és a kutatás együttműködésének, mert csak így lehet a jövő szakembereit megfelelő hatékonysággal kinevelni. Megjegyezte, elengedhetetlen annak vizsgálata, miként viszonyulnak a termékpálya szereplői egy adott célhoz, lehetőség van-e arra, hogy mindenkit mozgósítani lehessen ennek érdekében és ezen keresztül a hozzáadott-érték valóban megteremthető legyen? Az agroökológiai elképzelésekkel összhangban van néhány már most is alkalmazott termelési mód, mint az ésszerű gazdálkodás (*agriculture raisonnée*) vagy a biológiai gazdálkodás, de ezek csak egy-egy lehetséges prototípust jelentenek, nem általánosan követendő megoldást. Különösen az utóbbira igaz, mondta Huyghe, hogy csak akkor hódíthat érdemben teret, ha a jelenlegi kereteknél tágabb értelemben kezeljük azt, azaz nem csak a gazdaságok szintje körül koncentrálnak az intézkedések, hanem lefedik a földolgozó-ipart és a közvetlen értékesítés mellett más, érdemi értékesítési formák is megjelennek.

Huyghe aláhúzta, az agroökológiában nagyon fontos, hogy a „humán faktort” is figyelembe vegyük, másrészt a terület mindenképpen a jövőbe tekintsen, ne pedig a múltba. Nagyon

fontos, hogy egy-egy termelési rendszert ne kizárólagosan kezeljünk (azaz pl. a vegyes gazdálkodási rendszerekbe – *polyculture-élevage* – ne csak a kérődzőket, hanem más állatfajokat is beleértünk), hanem széles összefüggéseiben, a munkafolyamatok és az értékesítés szervezéséhez kapcsolódó innovációnak is nagyon komoly szerepet adva.

Az INVIVO szövetkezeti holdingban az álláspont az, hogy a gazdálkodók legfontosabb szerepe, hogy értékteremtőként jelennek meg egy olyan termelési láncban, ami jelenleg mélyreható átalakuláson megy keresztül. A mezőgazdaság napjainkban alapjaiban változik, ennek egyik legszembetűnőbb jele, hogy a résztvevők mindinkább figyelembe veszik azt, hogy tevékenységük milyen – például környezeti – hatással jár, ami korábban egyáltalán nem volt jellemző, csupán a végeredmény maga, azaz az előállított termék mennyisége és minősége számított. A mezőgazdasági termelő eszközöket gyártók és szállítók részéről is nagyon komoly szemlélet-váltást igényel az agroökológiai átmenet, mivel sokszor egy teljesen más agrotechnikát, technológiát követő termeléshez kell alkalmazkodniuk úgy, hogy az általuk szállított, a korábbiaknál speciálisabb igényeket kielégíteni képes gépek ára érhetően magasabb, miközben a keresleti oldal anyagi lehetőségei nem javulnak.

Az érdekképviseltek álláspontja igen sokrétű az agroökológiával kapcsolatosan, a FARRE ([*Forum de l'agriculture raisonnée respectueuse de l'environnement*](#)) szerint például a legnagyobb fék a rendszerben az – utalva az elmúlt bő másfél évtized történéseire -, hogy a gazdálkodók nem érzik a folytonosságot. Számtalan kezdeményezés volt a közelmúltban, de ezeket rendre megszüntették, átnevezték, az ellenkezőjébe fordították, ami egyértelműen kontraproduktív. Nem lehet figyelmen kívül hagyni a demográfiai tényezőket sem: a nagyobb munkaerő-igényű agroökológia térnyerése ellen hat ugyanis a vidéki területek elnéptelenedése és a gazdálkodók, gazdaságok számának csökkenése. François Lucas, a [*Coordination Rurale*](#) (CP)ⁱⁱⁱ alelnöke szerint az agroökológia legjobb szakértője maga a gazdálkodó, mivel teljes idejét magában a termelésben éli meg. Ebből a logikából következik, hogy az agroökológia megvalósításának kulcsa is a gazda, de csak akkor, ha ehhez a lehetőséget is megadjuk neki, azaz:

- nem kell ideje zömét papírmunkával töltenie,
- a szabályok stabilak, kiszámíthatók lesznek és perspektívát adnak (nem úgy, mint a KAP-reform),
- lehetővé válik számos eszköz szabad használata, első helyen célozva a termelői vetőmag-fogással kapcsolatos korlátok (és royalty-fizetési kötelezettség) megszüntetésére.

Laurent Klein (elnök, SAF^{iv}) azt hangsúlyozta, hogy az agroökológiai szemlélet és gyakorlat általánossá válásához a termelők és általában az agrárium egyes szereplői közötti kapcsolatok intenzívebbé tételére, az innovációval szembeni nyitottság erősítésére van szükség. Az [*ENCIVAM*](#)^v szerint arra van szükség, hogy egy alapvető szemléletváltás menjen végbe a termelés és a hozzá kapcsolódó szaktanácsadás területén annak érdekében, hogy a gazdálkodók érdemi partnerek legyenek ebben, ne pedig egyszerű végrehajtott. Ennek szerves részét kell képeznie az innováció bátorításának és támogatásának, enélkül nem remélhető érdemi változás.

A mezőgazdasági tevékenység körülményeivel szorosan összefüggő mutató a szakmai ártalmak miatt kialakuló megbetegedések (*maladies professionnelles*) és a munkahelyi balesetek száma. A mezőgazdasági társadalombiztosítási alap (MSA) statisztikái szerint a megbetegedések száma az elmúlt évekig meredeken emelkedett, 2012-ben tapasztalták először a görbe meredekségének csökkenését. Ezzel szemben a megbetegedések kezelésére fordított kiadások egyre nagyobb mértéket öltenek, ahogy nő a keresőképtelen napok száma is. Az [*MSA*](#) szakembere szerint az agroökológiai módszerek terjedése egyik oldalról

mindenképpen kedvező hatással lehet a megbetegedésekre. Azonban fölhívta a figyelmet arra, hogy ha új, esetleg bonyolultabb agrotechnikai eljárásokat vezetnek be, azokat nagyon komoly munka- és egészségvédelmi oktatásnak kell preventív jelleggel kísérnie és nem hagyhatók figyelmen kívül a pszicho-szociális faktorok sem. Az FNE militáns környezetvédő szervezet képviselője szerint a francia agroökológiai program önmagában nagyon jó kezdeményezés, ám a körülmények – elsősorban a KAP-reform tanulságaira alapozva a mondandóját – nem a legkedvezőbbek ennek maradéktalan megvalósításához. Kifejtette, „álmodni még lehet”, de a végleges francia döntések sem tudnak csodát tenni a brüsszeli döntés fényében, csupán apróbb korrekciókra lehet mód. Megjegyezte, a program ellen hat a mezőgazdaságban az elmúlt időszakban fölerősödő szakosodás és a rövid értékesítési csatornák nem kellő részaránya – ezen csak egy határozott és erős politikai szándékkal lehet valósítani, olyannal, ami kijelöl egy országosan követendő irányt, de kellő rugalmasságot ad az egyes földrajzi térségeknek, hogy ezt saját adottságaik figyelembe vételével valósítsák meg.

Jean-François Soussana (INRA) megjegyezte, a helyzetet bonyolítja, hogy a mezőgazdasági termelésnek számos olyan vetülete van, aminek negatív környezeti és/vagy egészségügyi hatása nem azonnal, csak esetleg évek, sőt évtizedek múltán jelentkezik, ezért az ezek ellen való föllépés és a hatások közömbösítése különösen nehéz. Régis Hochart^{vi} ([CESE](#)^{vii}) azt hangsúlyozta, hogy az agroökológia térhódításának azt kell szolgálnia, hogy ezzel kollektív gazdasági előnyökhöz és hozzáadott értékhez lehessen jutni. Ez viszont csak kollektív hozzáállással és intelligens tervezéssel, az állattenyésztés és a növénytermelés egyensúlyának szem előtt tartásával és szakszerű, ökológiai szemléletű biztosításával valósítható meg. Az országos stratégiai és tervezési bizottság ([Commissariat général à la stratégie et à la prospective](#), CGSP) nézőpontja szerint mindent csak a várható globális társadalmi, politikai és gazdasági folyamatok kellő mélységű elemzése és előrejelzése után lehet tervezni, ami igaz az agroökológiai program végrehajtásának módjára és ütemezésére is. Nagyon fontosnak tartotta megjegyezni, hogy a K+F Franciaországban hagyományosan erős, de ezt csak nagyon rossz hatással tudják gazdasági előnyökké konvertálni. Másik fontos és figyelmeztető jel, hogy a társadalmi összetartó erők (*cohésion sociale*) meggyengültek (ennek egyik jele, hogy az oktatás sem tudja már betölteni eredeti szerepét és újra jellemző az elitképzés elkülönülése), ami hosszabb távon a mezőgazdaságra is negatív hatással lehet. A gazdasági teljesítmény csökkenése a költségvetés helyzetét is meggyengítette, ilyen körülmények között pontosan azt nem lehet megoldani, hogy a társadalmi folyamatok megszilárdítása érdekében újabb költségvetési forrásokat kössenek le.

Hervé Guyomard (INRA) próbált optimista lenni és arra helyezte a hangsúlyt, hogy Franciaország természeti és emberi adottságai egy nagyon erős és a világ sok területével szemben versenyképes mezőgazdaság kialakulását tették lehetővé. Leszögezte, ennek ellenére az országban egyre csökken a gazdák és gazdaságok száma, aminek első és legfontosabb oka az, hogy a gazdálkodók jövedelmi viszonyai mellett nem lehet ugyanazon életminőséget – ennek egyik legfontosabb elemeként a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést - biztosítani a család számára, mint a társadalom más rétegei esetében. Mint mondta, egyesek szerint a KAP-reform túl messzire ment, mások szerint messze nem ment el addig, amíg lehetett volna, ám olvasatában igenis vannak pozitív, hosszú távra előremutató intézkedések, amikkel párhuzamosan számos múltbéli hibát megpróbáltak korrigálni. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a jövő agrár-környezetgazdálkodási intézkedéseit már egy olyan vegyes finanszírozási rendszerrel lehessen biztosítani, ahol a költségek egy részét már nem a fogyasztó/adófizető állja, hanem a piac valamilyen formában.

Az agro-ökológia, a K+F és a szakoktatás viszonya kapcsán a mezőgazdasági minisztérium oktatási és kutatási főigazgatósága (DGER) részéről **Mireille Riou-Canals** azt hangsúlyozta,

hogy a tárcához tartozó oktatási intézmények – különös tekintettel a tan gazdaságokra – élen fognak járni a szakma számára eredményesen használható eljárások kidolgozásában és az eredmények terjesztésében. A képzés másik főadata azon művelt szakember-gárda kinevelése, akik ezeket az ismereteket a társadalom érdekében hasznosítani tudják, ezen túlmenően pedig az intézmények közre fognak működni a fogyasztók minél eredményesebb tájékoztatása, szemléletük, fogyasztói magatartásuk megváltoztatása érdekében.

Jean-Marc Bournigal, az [IRSTEA](#) kutatóintézet (ex-Cemagref) főigazgatója (*korábban Bruno Le Maire miniszter kabinetigazgatója*) azt hangsúlyozta, hogy a kutatási munkát csak az egyes termékpályákra szakosodott alkalmazott kutatási intézetekkel és a kamarai kezelésben lévő kísérleti infrastruktúrával együttműködve lehet valóban hatékonyan végezni, így lehet az innovatív elképzelések gyakorlati alkalmazhatóságáról a legjobban meggyőződni. Nagyon fontosnak tartotta a társadalomtudományi kutatások integrálását a folyamatba azért, mert az agroökológia szocio-ökonómiai vonzata egyértelmű és megkerülhetetlen.

Jo Giroud (francia országos agrárkamara, APCA) megerősítette, tudatában vannak annak, hogy a kutatási eredmények gyakorlati hozzáféréseinek biztosítása terén megkerülhetetlen és nagyon felelősségteljes szerepük van, hiszen az alap kutatás (INRA) által előállított, az alkalmazott kutatásban (*institut technique*) tesztelt ismeretek termelők számára való átadását ők végzik. Olvasatában az agroökológiai kutatás nem más, mint megváltoztatni egy puzzle összes elemét úgy, hogy az a későbbiekben is egy hibátlan, de már másmilyen egészet adjon ki. Fölvívta viszont a figyelmet arra, hogy mindezt csak akkor lehet a termelők számára is átadni, ha az ő munkájukból ezt követően kikerülő termékeket a jövőben is értékesíteni lehet!

Philippe Vissac ([ACTA](#), azaz az alkalmazott mezőgazdasági kutató intézetek – *institut technique* – országos szervezete) is az együttműködés szerepét hangsúlyozta, szerinte ez nem csak a már futó programok eredményes megvalósítása szempontjából fontos, de teret ad újabb és újabb innovatív elképzelések megfogalmazásához is.

Patrick Caron ([CIRAD](#)) az általa képviselt, a trópusokon és a szubtrópusokon is jelen lévő francia kutatóintézet nevében úgy fogalmazott, hogy az agroökológia a világ szinte minden részében komoly fejlődésnek indult az elmúlt húsz évben. A jövő azonban csak akkor lehet sikeres, ha az érintettek elfogadják a következőket:

- a kémia mindenhatósága helyett a biológiára kell helyezni a hangsúlyt,
- a környezetvédelmi szempontok meghatározóvá válnak,
- az agroökológia összekötő kapocs egy diszciplína, egy termelési elképzelés és egy társadalmi szemlélet, mozgalom között.

Véleménye szerint ez a harmadik terület az, ami a legnagyobb szemléletbeli változást jelenti, ha ezt sikerül elfogadtatni az érintettekkel, az mindenképpen hatalmas fegyvertény lesz. Hozzátette, az általuk megvalósított nemzetközi együttműködés – többek között az agroerdészet terén – olyan lehetőségeket jelent, ahol a kapott generikus és komparatív eredményekkel komoly nemzetközi tárgyalások tematikáját és érvelését lehet tudományosan megalapozottá tenni. **Thierry Doré** (AgroParisTech) is az egyes szereplők közötti együttműködés és közös építkezés fontosságát hangsúlyozta, szerinte ez a sikerekhez elengedhetetlen.

Az INRA honlapján több kapcsolódó anyag is található az agroökológiáról:

[Ismeri Ön az agroökológiát?](#)

[Az agroökológia az INRA-ban – szerveződik a kutatás](#)

[Agroökológie: a kutatástól a gyakorlatig](#)

Somogyi Norbert, Párizs

ⁱ **Emlékeztetőül:** Stéphane Le Foll miniszter fölkérése nyomán elkészült az újszerű, környezetkímélő termelési módokat leíró és alkalmazási lehetőségeiket elemző, [tudományos igényű anyag](#), amit Marion Guillou június 11-én ismertetett a sajtó képviselőivel és adott át a miniszternek. Az anyag teljes hosszúságú, mellékletekkel kiegészített [változata](#) mellett a tárca honlapján annak [összefoglalója](#), valamint négy tematikus ([szőlészet](#), [szántóföldi növénytermesztés](#), [zöldség- és gyümölcstermesztés](#), [szarvasmarha-tenyésztés](#)) ajánlás is megtalálható és letölthető (*ezeket csatolt file-ként is továbbítottuk*). A szakminiszter szerint reálisan 5-10 évre van szükség ahhoz, hogy érdemi előrehaladást lehessen elérni az agroökológiai mezőgazdasági rendszerek alkalmazásában. Az elmondottak alapján az is nyilvánvalóvá vált, hogy a tárca elsősorban olyan ösztönzők alkalmazásával szeretné az agroökológiai rendszerek alkalmazásának elterjedését előmozdítani, amik nem igényelnek jelentős költségvetési többlet-forrásokat.

ⁱⁱ Joint Programming Initiative on Agriculture, Food Security and Climate Change

ⁱⁱⁱ A szakszervezet irányította az elmúlt hat évben Calvados és Lot-et-Garonne megye agrárkamaráját.

^{iv} francia gazdálkodók társasága ([Société des Agriculteurs de France](#)), alapítva 1867-ben, politika-mentes, kifejezetten a „tiszta gondolkodásra” létrejött szakmai szervezet

^v Fédération nationale des centres d’initiatives pour valoriser l’agriculture et le milieu rural

^{vi} Régis Hochart Tarn-et-Agironne megyei gazdálkodó, aki mezőgazdasági társas vállalkozásban (GAEC-ben) két „üzlettárssal” és összesen hat főt foglalkoztatva állattenyésztéssel foglalkozik. 2005-2009. között a Confédération paysanne mezőgazdasági szakszervezet szóvivője volt, jelenleg semmilyen szakszervezeti funkciója nincs, „csak” a [Confédération paysanne](#)-t képviseli a CESE-ban, ahol ennek az érdekképviseleti szervezetnek egy helye van.

^{vii} Conseil économique, sociale et environnementale ([www.lecese.fr](#)), magyarul gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi tanács